

HEDDA GABLER

d'**henrik ibsen**

direcció **eric lacascade**

Acabada de tornar de viatge de noces, Hedda entra a casa seva per no tornar-ne a sortir. Caldria anomenar-la senyora Hedda Tesman, si no fos per l'horror que tot en ella proclama de portar aquest nom. Hedda Gabler, doncs: en absència del seu marit, així la saluden els homes en veu baixa. Però amb quin dret, des d'ara, gosen permetre-s'ho? Esposa, mare, amant, tants rols convencionals que Hedda refusa, tantes figures imposades d'una existència que no pot viure. Qui és, doncs, aquesta dona que s'obstina a no cedir res del seu desig? I de quina violència ha nodrit el seu somni de "tenir el poder sobre un destí humà"? Sota les aparences d'aquesta obra mestra del drama modern, el director Eric Lacascade desxifra l'agudesesa d'una tragèdia.

Teatre Lliure de Montjuïc – Sala Fabià Puigserver (4 i 5 de maig de 2005)

Hedda Gabler

d'**henrik ibsen** / direcció **eric lacascade**

adaptació **eric lacascade** / escenografia **philippe marioge** / vestuari **laurence bruley**
il·luminació **philippe berthomé** / so **thierry jousse**

intèrprets

isabelle huppert (hedda gabler) / **pascal bongard** (jörgen tesman) / **christophe grégoire** (eilert lövborg) / **norah krief** (madame elvsted) / **elisabetta pogliani** (mademoiselle julie tesman) / **jean-marie winling** (brack)

ajudant de direcció **david bobée** / assessor musical **frédéric deslias** / ajudant de vestuari **céline delaire** / ajudant d'il·luminació **moeren tesson**

construcció escenografia **tallers del centre dramatique de normandia- comédie de caen** / confecció vestuari **taller costumessa-nicole escoffier**

i els equips del **teatre lliure**

producció **odéon-théâtre de l'europe, centre dramatique national de normandie-comédie de caen, la comédie de genève**
en col·laboració amb **ruhrfestspiele recklinghausen 2005**

agraïments **hotel ritz**

espectacle en francès subtitulat en català

adaptació catalana de **pere verdaguer**

subtítols **mike sens-mwt**

amb el suport de *Association Française d'Action Artistique*

Ministère des Affaires Étrangères

odéon-théâtre de l'europe és membre de la unió de teatres d'Europa

De retorn d'una lluna de mel que es prolonga alguns mesos, una jove parella arriba a la mansió que serà la seva llar. Una mansió que ha estat valuosament condicionada i moblada, perquè ha de ser digne de la filla del General Gabler. El viatge de noces va durar molt de temps, perquè Jorgen Tesman, el seu marit, havia de realitzar, en diferents biblioteques europees, importants investigacions en la perspectiva de la seva candidatura a una plaça de professor titular. Si aquesta càtedra revesteix de tanta importància per ell, és perquè ha de comptar amb aquest sou per alleujar els seus deutes contrets per finançar el xalet. Rera les aparences burgeses fins la realitat que serveix de condició a la jove parella, existeixen una acumulació d'amenaques, d'inquietuds: com es va adaptar l'Hedda Tesman a aquesta confusió entre viatge d'estudis i viatge de noces? Com va poder suportar-ho? En què va ocupar durant tots aquells dies de soledat a l'estranger? I quan es nega a respondre a la tieta de Jorgen que pretén saber si la família augmentarà aviat, per què ho fa tant brusquement i amb tanta amargor? Cada informació va acompanyada d'una interrogació que porta a l'espectador més lluny, cap a profunditats enigmàtiques. I aquests enigmes, aquests indicis, giren al voltant d'un centre verinós que manté sota la fosca fascinació als personatges, al públic i, sense cap dubte, al propi autor: qui és l'Hedda? què vol? d'on ve aquest vertigen de destrucció que la envaeix, aquesta necessitat de "tenir el poder sobre un destí humà"? i fins a on la conduirà tot això?

D'*Electra* a *Fedra*, passant per *Les Tres Germanes* a *Penthesilea*, Eric Lacascade sempre ha estat atret pel matís dels trastorns, de l'escàndol i del perill que obren les escenes de les grans figures de la feminitat. Per altre banda, Isabelle Huppert desitjava treballar amb ell després de veure la posta en escena de *La Mouette* al Festival d'Avignon. Van passar tres anys fins que el director del Centre Dramatique National de Normandie va concebre un projecte comú, somiant amb una creació on Huppert estaria sola en escena, una peça creada al voltant d'un personatge que ella encarnaria. Un dia, Lacascade va rellegir la història de la filla del General Gabler, una dona que torna de l'estranger per reprimir el que li queda de vida en una mena de "casa-tomba". Cal anomenar-la Hedda Tesman? Però tot en ella proclama silenciosament l'horror de portar aquest nom, de ser muller i potser mare: tants destins obligats que la preocupen, la obstaculitzen, l'ofeguen. L'Hedda Gabler, doncs? Aquest és el nom amb el qual la saluden els altres homes quan es troben en la intimitat. Si més no, s'anomena intimitat la simple absència del marit. I l'adulteri, en la seva trivialitat, no és un destí massa vulgar, massa previsible, una figura massa imposada? A mida que Lacascade redescobreix la vida durament alienada, la brutal frustració d'aquesta dona, se li mostra com una evidència que aquesta és l'obra que estava buscant. Aquesta Hedda immòbil al centre de la seva petita societat, atrapada en la seva estèril solitud, és un rol destinat a Isabelle Huppert. Després de la seva memorable *Medea*, la gran actriu torna a encarnar un nou personatge, però en un registre estrany més proper a la banalitat de les nostres vides que a la d'un gran ritual grec.

L'ENIGMA I LA TRAGÈDIA

Hedda és una figura extraordinària. Inesgotable. He decidit portar l'obra en escena, també per arribar a conèixer-la. Hedda... És difícil de parlar-ne a aquestes alçades del projecte (al començament dels assaigs). En tot cas, té una intel·ligència particular, com la d'un infant, una intel·ligència animal... Massa sovint s'ha dit que l'Hedda és un monstre. Al meu entendre, si hi ha monstruositat, es troba reflectida en la parella Hedda-Tesman. Una dona com ella casada amb aquest home? Primer misteri. I al voltant d'aquesta parella, una microsocietat en la que res no es diu de manera oberta i on tot s'acaba sabent; en la que les persones es manipulen les unes a les altres, més o menys inconscientment... En el fons, tota aquesta gent desitja arribar a estar per sobre de la resta, ambiciona el poder. Inclosa la tia Júlia, amb la seva gentilesa i ingenuïtat... Per quina raó s'ha ocupat de la neboda malalta durant anys? I ara, per què vigila el ventre de l'Hedda per veure què en sortirà? L'Hedda es troba immersa en aquesta societat. Es pot dir que és més egoista o perversa que la resta? En el fons, es tracta d'una dona a qui no se li dóna cap oportunitat, ni tan sols la d'escollir. O és que ha escollit només tenir una criatura? Théa li ha pres Lövborg i el somni que aquest representava: l'art, el pensament lliure i sobirà, la salut mitjançant la bellesa. El seu marit, Tesman, no li permet jugar cap paper tret del de la perfecta mestressa de casa. Pel que fa a Brack, té si més no el mèrit de manifestar-se amb claredat: el que li convindria és un discret adulteri. Entenc que l'Hedda se senti acorralada. El que em sorprèn més aviat, és que ningú del seu entorn s'adoni que el seu matrimoni ha estat ja una forma de suïcidi. Podríem dir que a tothom li interessava tancar els ulls davant d'això. Sí, entenc que no pugui suportar que Théa la visiti a casa seva, sento el seu patiment i el seu horror quan la parella Lövborg-Théa li ve a mostrar la seva beata felicitat... Realment, aquesta dona ha de patir situacions molt violentes, atroçment doloroses. Qui és pervers, en aquest cas? Es pot dir que l'Hedda és més manipuladora que la resta? Realment els seus actes són premeditats o actua per impulsos? Des d'aquest punt de vista, tenim tots els ingredients d'una novel·la. També d'una tragèdia. Si hi ha una cosa de la que estic convençut, és que *Hedda Gabler* és menys un drama burgès que una tragèdia que s'ha de prendre seriosament i ha de ser posada en escena com a tal.

Alain Françon va dir un dia: el drama burgès sorgeix de la conversa en el present mentre que la tragèdia se sosté en l'ombra d'una mena de passat pur. Aquesta frase s'aplica perfectament a Hedda. Més enllà de la premeditació i de l'impuls, hi ha un altre origen possible dels actes de l'heroïna: alguna cosa com el decret immemorial del destí. El pare d'Hedda, que li ha llegat les seves armes, sembla haver estat una figura de gran importància per la filla. Es pot somniar allò que ha estat viscut i mantingut en secret. És possible que l'horror que sent l'Hedda per l'escàndol provingui en part d'aquí, d'algun traumatisme soterrat. Però més enllà de la psicologia, la impregnació d'aquest passat absolut és també de l'ordre de la fatalitat, de la sentència atemporal que dicta als altres la llei d'allò que són. S'entén que, en Hedda, hi ha una font negra que es manté invariable malgrat les simples circumstàncies biogràfiques. Des d'aquest punt de vista, és una figura plenament tràgica. I la seva tragèdia és tant profunda que

es troba, si es vol, amagada rera el decorat d'un drama burgès, lliurada al ridícul i a la banalitat d'aquesta societat. L'actitud exigent que Hedda manté amb l'existència és d'ordre gairebé estètic. Se situa en una altura existencial gairebé inassequible. El que espera de Lövbord quan l'impulsa a suïcidar-se és que assoleixi un bell final, que sigui exaltat, transfigurat per la seva mort. Una mort amb la imatge de la qual Hedda vol gaudir com l'únic goig que li és possible. Donat que, en certa manera, Hedda a sostret el seu cos a l'existència, fins al punt de ni tan sols poder manifestar que està embarassada. Hedda és un personatge contemplatiu, es manté pràcticament al marge de l'existència i li agrada contemplar als altres. Això arriba de vegades fins a un cert *vouyerisme*, el qual esdevé el secret que comparteix amb Lövborg. Hedda no deixa de mostrar-se decebuda, ferida, humiliada. Per exemple, la mort de Lövborg, que ella somniava com a sublim, esdevé finalment d'una vulgaritat immunda i grotesca. I Hedda en queda impregnada. I ho vulgui o no, porta el fill d'en Tesman – un fill que ella ha abocat a un silenci absolut, com per negar-ne l'existència, però que no per això li és menys present.

Aquesta mediocritat, aquesta obscenitat, són per Hedda un turment tràgic. És aquí, entre d'altres punts, on hem de conduir la recerca. I si hi ha una actriu idònia per realitzar-la, és Isabelle Huppert. Ella és capaç d'assumir com cap altra les dues cares d'aquest enigma: el seu costat de tragèdia grega (Medea) i el seu costat Chabrol – està clar que tothom hi pensa inevitablement. Hedda personifica el descens als inferns d'una dona que arriba, en dos dies, a cometre un doble infanticidi. Per què i com Hedda esdevé en el mirall de la mort la imatge d'una mena de família maleïda i abocada a la negació, una sinistra família que és com el darrer vestigi d'un altra vida somniada, d'una vida que no és pas d'aquest món? Tinc ganes d'entendre què és el que, trencant-se, pot conduir a una persona a aquest punt, vull escoltar el so que es produeix dins aquesta gàbia de gel.

Eric Lacascade

(declaracions fetes el 9 de novembre de 2004)

Eric Lacascade

Eric Lacascade entra al món del teatre a partir del compromís polític quan encara era a l'institut. Combina els estudis de Ciències Polítiques a la Universitat de Lille (on hi obté la llicenciatura de ciències polítiques, jurídiques i socials), amb treballs de teatre, on participa com a actor al Théâtre du Prato.

Al 1983, Eric Lacascade i Guy Allouche funden el Théâtre du Ballatum i col·laboren per primera vegada amb *Chez Panique* de Roland Topor. En el transcurs dels anys hi representaran una quinzena d'espectacles (entre ells *Si tu me quittes est-ce que je peux venir aussi* o *Help*), i també s'hi presentaran espectacles d'autors tan diversos com Enzo Cormann, David Mamet, Sade, Stig Dagermann, Racine, Sophocle, Marivaux o Txèkhov.

Des del gener de 1997, Eric Lacascade dirigeix la Comédie de Caen (el Centre Dramàtic Nacional de Normandia). Poc després de la seva nominació, Lacascade acaba una trilogia titulada *A la vie, à l'amour, à la mort* de la qual se'n representa les dues primeres parts al Teatre d'Hérouville al 1998. La tercera part, *Frôler les pylônes*, va ser presentada al TNS amb una desena d'actors sortits del Conservatori d'Estrasburg. A l'acabar la trilogia, Lacascade torna a Txèkhov, dirigint *Ivanov* a la Cabane de l'Odéon (1999). L'èxit d'aquesta obra li val un encàrrec del Festival d'Avignon, pel qual dirigeix, en el mateix teatre, un altre *Ivanov*. *La Mouette* és una variació experimental entorn de les *Tres Germanes*. De retorn d'una petita gira per països de l'est, Lacascade, sempre envoltat de la seva família teatral, dirigeix *Platonov*, un espectacle que marca la conclusió del seu "cicle Txèkhov".

Isabelle HuppertParís, 1953

La carrera d'Isabelle Huppert al cinema és una de les més riques de la seva generació. Ha rodat amb la majoria dels principals directors de la nostra època. Ha tingut la oportunitat de treballar amb Cimino, Preminger, Losey, Ferreri, Goretti (*La Encajera* li va suposar guanyar el premi de la millor actriu revelació a Anglaterra), Haneke (*La pianista*, amb la que

guanyarà el premi a la millor interpretació femenina del Festival de Cannes al 2001), Losey, Bolognini, Wajda, Schroeter, els germans Taviani o Raoul Ruiz. La llista de realitzadors francesos que li han confiat papers és molt llarga. La complicitat artística amb Claude Chabrol, es veu reflectida en la seva productivitat en pel·lícules com *Violette Nozière* (premi a la millor interpretació femenina del Festival de Cannes), *Un asunto de mujeres* (premi a la millor interpretació femenina al Festival de Venècia), *La Ceremonia* (film pel qual torna a guanya el premi a la millor interpretació femenina al festival de Venècia, així com el Cèsar a la millor actriu), *Madame Bovary* (premi d'interpretació femenina al Festival de Montreal). Participa també en pel·lícules com *César et Rosalie* (de Claude Saulet), *Los rompepelotas* (de Bertrand Blier), *El juez y el asesino* i *Coup de torchon* (de Bertrand Tavernier), *Les Germanes Brontë* (d'André Téchiné), *Loulou* (de Maurice Pialat), *Coup de foudre* (de Diane Kurys), *La Vengeance d'une femme* (de Jacques Doillon), *El Falso sirviente* (de Benoît Jacquot, que la dirigirà en altres pel·lícules), *Los destinos sentimentales* (d'Olivier Assayas), *8 mujeres* (de François Ozon). També ha treballat amb Jean-François Adam, Robert Benayoun, Denis Berry, Jean-Louis Bertucelli, Yves Boisset, Michel Deville o Jacques Fansten, entre altres. Isabelle Huppert es distingeix per la freqüència i la constància amb les que ha treballat amb determinades directors. En aquest cas, la llista també és llarga, i hi trobem noms que van des de Josiane Balsko a Rachel Weinberg passant per Nina Companeez, Laurence Ferreira Barbosa, Caroline Hupert, Liliane de Kermadec, Christine Lipinska, Patricia Mazuy, Marta Meszaros, Patricia Moraz i Cristine Pascal. Alguns dels seus últims treballs són *Le Temps des loups*, de Michael Haneke, i *Ma mère* de Christophe Honoré. Últimament ha estrenat *I love Huckabees* de David Russel, *Les Soeurs fâchées*, d'Alexandre Leclère, i *Trois soirées*, de Patrice Chéreau.

Quan el cinema li deixa temps lliure, Isabelle Huppert es dedica al teatre. Les seves aparicions són molt apreciades en tant que escasses. Caroline Huppert l'ha dirigida a *On ne badine pas avec l'amour*, de Musset, Bernard Murat, a *Un mes en el campo* de Turguenev, Claude Régy, a *Jeanne au bûcher*, de Claudel i a *4.48 Psychose*, de Sara Kane. Ha participat freqüentment en projectes de L'Odéon-Théâtre de l'Europe com *Mesura per Mesura*, de Shakespeare (dirigida per Peter Zadek), *Orlando*, de Virginia Woolf (dirigida per Bob Wilson) i *Medea*, d'Eurípides (dirigida per Jacques Lassalle) .

Pascal Bongard

Format al Conservatoire National Supérieur d'Art Dramatique de Paris, Pascal Bongard, ha treballat notablement amb Bernard Sobel (*La Ciutat* de Paul Claudel, *L'arada i les estrelles* de Sean O'Casey, *Nathan el Savi* de G.E. Lessing, *La Tragédie optimiste* de Vichnevsky i *La Famosa tragèdia del jeu de Malta* de Christopher Marlowe), amb André Engel (*La Nuit des chasseurs* de Büchner, *Històries dels boscos de Viena* d'Öedoen von Horvath, *La Força del costum* de Thomas Bernhard, *Woyzeck* de Georg Büchner), Benno Besson (*Coeur ardent* d'Ostrovski i *Mille francs de récompense* de Victor Hugo), Matthias Langhoff (*Les tres germanes* de Txèkhov i *Philoctète* de Sòfocles), Peter Zadek (*Mesura per Mesura* de Shakespeare), Jean-Pierre Vincent (*Home és home* de Brecht), Bernard Bloch (*Els Paravents* de Jean Genet), Gérard Watkins, Claude Confortès, Etienne Pommeret, Laurence Calame, Claude Stratz i Pierre-Alain Jolivet. També ha participat en lectures de Pierre Guyotat i Christine Angot. Al 1999, amb Eric Goudard, escriu i interpreta *Le Chant de la carpe* al Théâtre de Gennevilliers, un recital de poemes de Ghérasim Luca.

Al cinema ha actuat amb Delphine Gleize (*Carnages*), Vincent Perez (*Peau d'ange*), Yolande Zaubermann (*La Guerre à Paris*), Olivier Assayas (*Les Destinées sentimentales*), i Caroline Huppert, Denis Amar, Claude Santelli. En preparació: *Brako* de Cédric Anger.

Christophe Grégoire

Esportista d'èlit, Christophe Grégoire ha practicat l'esquí de fons i el futbol en competició a més de la natació i la boxa anglesa. El seu aprenentatge com a actor comença amb Sylvie Chenus (Roy Hart Théâtre), Françoise Cubler i el Théâtre de l'Opprimé on es concentra en les tècniques del joc. Més tard, s'interessa més per qüestions d'interpretació de text amb Radu Pensciulescu, Sylvain Maurice, Francine Bergé, Maud Rayer, i Nicole Juy, entre altres. Al Théâtre de Mantois, explora tot el repertori clàssic i contemporani (Tournier, Ruzante, Molière, Pirandello, ...) sota la direcció de Jean-Charles Lenoir i de René Albold. Ha treballat sovint amb Patrice Bigel, Patrick Verschuere, Michel Pierre, Kamel Abdelli, Dominique Terrier, Hervé Loelardoux o Paul Déveaux. Amb Eric Lacascade treballen per primera vegada amb *La Mouette* de Txèkhov on Grégoire hi interpreta el paper de Treplev (Festival d'Avignon, 2000). Dos anys més tard, es retroba amb Lacascade, representant un altre Txèkhov, *Platonov*, inclòs en la Secció Oficial del Festival d'Avignon.

Norah Krief

Norah Krief va començar amb els cursos de Bernard Ortega al Centre Américain i després va seguir la seva formació al conservatori de Lille. Phillipe Minyana li confia el seu primera paper en *Les Guerriers*. Treballa de seguida amb François Rancillac, Yann-Joël Collin (que la dirigeix a *l'Homme pour homme*, de Brecht i *Enric IV* de Shakespeare), Florence Giorgetti, Françoise Delrue o Jean-François Sivadier (amb qui fa *Italienne avec orchestre* i després *Le Mariage de Figaro* de Beaumarchais). Actualment, és amb Eric Lacascade amb qui col·labora més regularment. Al Ballabum Théâtre actua a *La Double inconstance*, de Marivaux, i a *Les Tres Germanes*, de Txèkhov. Més endavant, Lacascade la dirigeix a *Ivanov*, de Txèkhov, *Phèdre ou de l'amour* de Jean Racine i Eugène Durif, *Les Sonnets* de Shakespeare. A l'abril del 2005 va estrenar *La Têtê ailleurs*, de François Morel al teatre de les Abesses.

Norah Krief ha actuat en alguns llargmetratges de televisió i dos pel·lícules: *The Man Who Cried*, de Sally Potter i *Basse-Normandie*, de Patricia Mazuy i Simon Reggiani.

Elisabetta Pogliani

Després d'estudiar filosofia a la universitat de Milà, segueix a l'escola teatral Quellidigrok una formació de mim i de recitació que completa amb Ludwik Flaszen (fundador, juntament amb Grotowsky, del Théâtre-Laboratoire de Wroclaw). Durant molts anys, perfecciona el seu ofici al Panthéâtre i més tard amb Enrique Pardo.

Ha fet alguns seminaris de preparació física i vocal amb Philippe Hottier, Ariane Mnouchkine o Mamadou Dioume. És gràcies a un stage (consagrat al *Platonov* de Txèkhov) a Pontedera, el 2001, que coneix a Eric Lacascade. Es retrobaran més tard al Centre Dramàtic Nacional de Normandia, on Pogliani participa en un laboratori que Lacascade dirigeix juntament amb Eimuntas Nekrosius.

Fins aquest moment, la part essencial de la seva carrera es desenvolupa a Itàlia. Hi debuta el 1991 amb *Antigona della citta* (posada en escena de Marco Baliani, amb qui també farà *Peer Gynt*). El 1997 funda, juntament amb Paola Zecca, la seva pròpia companyia, La Fionda Teatro; poc després, ella escriu i dirigeix el seu propi espectacle, *Quais invisibile*. Després d'això, Elisabetta Pogliani torna regularment a l'escriptura i la posada en escena amb La Fionda.

Jean-Marie Winling

Els debuts de Jean-Marie Winling als escenaris es remonten 30 anys ençà, al mateix moment en que Mehmet Ulusoy la dirigeix a *Légendes à venir*, de Nazim Hikmet al Théâtre Gérard Philipe de Saint-Denis. Dos anys més tard, farà *La sensibilité frémissante*, al que li seguirà al 1978 *Genséric*, sense deixar la

seva feina d'actriu al costat de directors com Claude Risac (que la dirigeix per primera vegada amb *Hedda Gabler* el 1977), Jacques Rosner, Stuard Seide, Jacques Lassalle. En el transcurs dels anys 80, la seva carrera es veu marcada, sobretot, per una estreta col·laboració amb Antoine Vitez que li confia papers en una desena d'espectacles com *Bérénice* (1980), els *Apprentis sorciers* (1988) passant per *Hippolyte*, *Hamlet*, *La Mouette*, *Le Héron*, *Lucrèce Borgia* i *Le Soulier de satin*.

Després d'això, Winling va treballar sota la direcció de Pierre Barrat, Jacques Rosny, Jean-Pierre Vincent o Alain Françon, entre altres. Winling combinava, també, aquestes feines amb pel·lícules dirigides per Jean-Paul Rappeneau, Fabrice Cazeneuve, Jacques Deray, François Dupeyron, Ariel Zeitoun, Pierre Granier-Deferrer, Sébastien Graal, Alain Berberian, Xavier Giannoli, Michel Hazanavicius, Gabriel Aghion, Gérard Oury, Claude Lelouch, Eric Rochant, Alexandre Jardin, Xavier Beauvois, Lorne Thyssen, Antoine de Caunes, Gérard Jugnot o Patrick Alessandrini. A la petita pantalla, Jean-Marie Winling figura en el repertori genèric d'una cinquantena de telefilms o en sèries de televisió.